

Key words: history of Ukrainian speech therapy, periodization, personalities, scientific and pedagogical activity, Ukrainian speech-language pathologists, children with speech disorders, speech didactics, autology, neurobiology, neuropsychology.

DOI: <https://doi.org/10.31392/NPU-nc.series19.2022.43.04>

УДК 376.016-056.263

О.П. Круглик

o.kruhlyk@ukr.net

<https://orcid.org/0000-0002-9632-6579>

О.С. Горлачов

oleksandr.gorlachev@gmail.com

<https://orcid.org/0000-0003-3893-3212>

ЗНАЧЕННЯ СЛУХОВОГО СПРИЙМАННЯ В ПРОЦЕСІ ЗДІЙСНЕННЯ СУРДОПЕРЕКЛАДУ ДЛЯ ОСІБ З ПОРУШЕННЯМИ СЛУХУ

В статті розглядається соціокультурність, як феномен сьогодення, безпосередньо пов'язаний з комунікативними навичками людини з порушеннями слухової функції, можливостями розвитку усного мовлення, слухового сприймання, оволодінням мовою як національним кодом через компенсаторно-корекційне спрямування.

Акцентується увага на тому, що під час сурдоперекладу важливого значення набуває слухове сприймання та читання з губ, включаючи сприйняття обличчя і периферичних рухів. Виявлені у людей з порушеннями слуху особливості зорового сприймання є результатом порушення слухової функції, а не впливом жестового мовлення.

Обговорюються потенційні механізми пізнання людей з порушеннями слуху в соціокультурному просторі, розуміння їхніх можливостей, з метою надання корисних підказок щодо найефективнішого способу взаємодії з ними в комунікативному процесі.

Ключові слова: слухове сприймання, сурдопереклад, усне і міміко-жестове мовлення, міжособистісна взаємодія.

Постановка проблеми. На сьогодні наше дослідження актуальне не тільки для формування філософсько-теоретичного знання, але й для віднайдення практично-прикладних наслідків щодо розуміння соціальної взаємодії та комунікації людей з порушеннями слуху та чуючих людей. З точки зору суспільної політики, соціокультурного середовища та освіти, посилення ролі сурдоперекладу та функції сурдоперекладачів полягає в посередництві та забезпеченні ефективної передачі інформації для адекватного її розуміння людьми у суспільстві, а не в персоналізації обмеженої присутності для нечуючих людей. Нечуючих та чуючих людей слід розглядати як еквівалентних, але можливо альтернативних користувачів мови, якщо з якихось культурно-соціальних причин, в першу чергу

наслідків вибору стратегій навчання, вони володіють усним мовленням як суспільним явищем на різних рівнях. Така позиція є соціально важливою, якщо дискурс рівності, заснований на правах і можливостях, має замінити дискурс адаптації до інвалідності в повсякденному прийнятті рішень, культурно-суспільних і рольових відносинах у загальних соціальних структурах. Також, було б корисно для всіх, як для людей з порушеннями слуху, так і чуючих людей, зрозуміти, що сурдоперекладачі не вирішують проблем спілкування в будь-якому абсолютному сенсі. В принципі, як і не вирішують проблем навчання дітей з порушеннями слуху в інклюзивному середовищі. Відкритий діалог про роль сурдоперекладачів та про значення розвитку слухового сприймання та мовлення сприятиме більш ефективній соціокультурній практиці, оскільки він відокремить будь-які проблеми на місці від особистості нечуючого чи чуючого, а натомість зосередить увагу на спільних цілях спілкування, взаємодії, співпраці в спільній дієвій практиці.

Аналіз досліджень і публікацій. При дослідженні впливу слухової депривації на функцію і морфологію мозку ми повинні враховувати, що нормально чуючій людини розвиток слухового сприймання необхідний не тільки для індивідуального розпізнавання та аналізу навколишніх звуків, але й для того, щоб брати участь у багатьох інших мозкових процесах. Сприяманий звук бере участь у емоційній реакції, створенні та відтворенні наших спогадів та багатьох інших когнітивних функціях, а також у навчанні сприймання, розуміння та відтворення мовлення.

Дослідження Manja Hribar, Dusan Suput, Saba Battelino, Andrej Vovk (2020) з питань функціональних особливостей мозку показали, що мозок людини незалежно від віку може реорганізуватися. Зокрема, був підтверджений зв'язок між посиленням збережених органів почуттів та активацією депривованої кори (слухової у глухих і зорової у сліпих), а нещодавно також і недепривованої кори (слухової у сліпих) іншими почуттями. Так само активація первинної слухової кори у нечуючих від народження пов'язана з посиленням периферичної обробки зорової інформації (Scott et al., 2014). Всі ці функціональні зміни, ймовірно, пов'язані зі структурними змінами.

Повідомлялося про структурні та функціональні зміни в зорових областях у людей з порушеннями слухової функції. Свого часу Leporé et al. (2010) спостерігали збільшення обсягу зорової кори (особливо праворуч) у людей з порушеннями слуху у порівнянні з нормально чуючими. В інших дослідженнях Allen et al., (2013) повідомили також про збільшення загального обсягу двосторонньої первинної зорової кори у людей з порушеннями слуху, які не говорять, у порівнянні з чуючими. Дослідники інтерпретували це збільшення обсягу в зорових областях як можливу візуальну компенсацію за відсутності слухової інформації, а також як наслідок раннього впливу жестового мовлення та змін у мультисенсорній інтеграції мережі. Ця інтерпретація узгоджується з результатами функціональних досліджень (Mayberry et al., 2011), які показують, що відсутність слухового сприймання та використання жестового мовлення пов'язана з функціональними змінами у зорових областях у нечуючих людей.

Вплив часу початку зниження слуху на структуру мозку також очевидний з повідомлень про зміни структури мозку у прелінгвальних нечуючих (людей, які втратили слух в домовленнєвий період)

порівняно з постлінгвальними (які зазнала порушення слухової функції після мовленнєвого досвіду) людьми з порушеннями слуху (Kim et al., 2017). Більш ранні дослідження морфологічної мережі мозку (з використанням теорії графів) (Kim et al., 2014) підтвердили підвищену двосторонню тимчасову зв'язність первинної слухової кори та більш тісний зв'язок між певними областями мозку у людей, які зазнали порушення слухової функції в домовленний період індивідуального розвитку у порівнянні з нормально чуючими і пізнооглухлими людьми.

Зроблений метааналіз вищезгаданих досліджень дозволив Manja Hribar, Dusan Suput, Saba Battelino, Andrej Vovk (2020) узагальнити результати і стверджувати факт, що можна очікувати більш виражених структурних змін головного мозку у глухих від народження порівняно з людьми, які набули порушень слухової функції після мовленнєвого досвіду.

Щоб оцінити вплив зниження слухової функції та використання жестового мовлення й оволодіння усним мовленням на структуру мозку, у дослідженнях (Allen et al., 2013; Olulade et al., 2014) брали участь користувачі жестового мовлення та люди з порушенням слуху, які оволоділи усним мовленням.

По-перше, при порівнянні людей з порушеннями слуху, які використовують жестове мовлення, з чуючими людьми, які володіють лише усним мовленням, автори спостерігали функціональні мозкові зміни лівого заднього острівця у нечуючих, що, за їхнім припущенням, може бути пов'язане із залежністю від читання з губ. Коли вони порівняли всіх тих, хто володіє усним мовленням (чуючих і нечуючих) з людьми, які нормально чують, але за якихось причин не говорять, вони виявили підвищений обсяг правого острівця у тих, хто володіє жестовими знаками (у чуючих і нечуючих). Досить цікавим є факт зазначений Olulade et al., (2014). Автори повідомили про виявлену наявність зміненої структури острівця у сурдоперекладачів. Вони порівняли структуру мозку серед чотирьох підгруп: люди з порушеннями слуху, які використовують жестове мовлення; люди з порушеннями слуху, які володіють і спілкуються усним мовленням; чуючі люди, які володіють жестовим мовленням; чуючі люди, які володіють лише усним мовленням. При порівняльному аналізі всіх людей з порушеннями слуху з чуючими людьми, вони спостерігали менший обсяг функціональних змін у лівій веретеноподібній звивині та більший обсяг у правій верхній лобовій звивині серед нечуючих. Аналіз взаємодій між мовою та сенсорним досвідом показав, що зменшений обсяг у правій острівцевій частці та прецентральної звивині, а також збільшений обсяг у правій медіальній лобовій звивині та лівому хвостаті є унікальними для людей з порушеннями слуху, носіїв міміко-жестового мовлення. Крім того, аналіз Olulade et al. (2014) взаємодії показав, що функціональні зміни мозку у деяких «мовленнєвих» областях (нижня лобова звивина та ліва частина) було зменшено лише у підгрупі людей з порушеннями слуху носіїв жестового мовлення.

По-друге, в дослідженні (Allen et al., 2013), в якому також брали участь чуючі сурдоперекладачі, було виявлено змінену ліво-праву асиметрію об'єму первинної моторної кори рук серед нечуючих

сурдоперекладачів, чуючих сурдоперекладачів і чуючих, які не володіють жестовим мовленням. Зафіксовано, що нечуючі сурдоперекладачі під час сурдоперекладу були асиметричні вліво, що чуючі, які не володіли жестовим мовленням, – вправо, в той же час чуючі сурдоперекладачі мали симетричні руки (Allen et al., 2013). Ця первинна моторна кора рук розташована у верхній лобовій звивині, де багато досліджень спостерігали змінену структуру у нечуючих. Як згадувалося, ці зміни можуть бути пов'язані з широким і точним використанням руки при спілкуванні жестовим мовленням.

Саме таких досліджень тривалий час і не вистачало сурдопедагогіці як науці, щоб вийти на більш нанотехнологічний рівень розуміння особистості людини з порушеннями слуху в соціокультурному середовищі. Акцент слід зробити на двох складових питання: по-перше, ролі та значення таких важливих процесів як розвитку слухового сприймання та сурдоперекладу в житті нечуючої людини, а, по-друге, відповісти на питання: що є ідентифікацією особи з порушеннями слуху? Жестове штучне мовлення чи національна свідомість, яка на сьогодні виражається у мові цілого народу, коду нації?

Мета статті – розкрити роль слухового сприймання для оволодіння усним розмовним мовленням та адекватним розумінням сурдоперекладу як процесу кодування-декодування соціокультурної інформації людям з порушеннями слуху.

Виклад матеріалу дослідження. Сурдопереклад, який поєднує в собі дві основні форми мовлення (вербальну та невербальну), є невід'ємною складовою соціальної комунікації, взаємодії осіб з порушеннями слуху з оточуючими чуючими людьми. Так як процес міжособистісної комунікації людей з порушеннями слуху в більшій мірі чуючі люди пов'язують у спілкуванні з «мовленнєвим» бар'єром як начебто «природним» фактом, подолати який можливо сурдоперекладом, ми вважаємо й наші емпіричні дослідження (О. Горлачов, 2017; О. Круглик, 2020) доводять, що це корелюється іншими чинниками: розвитком слухового сприймання та оволодінням мовленням.

Системний підхід в аналізі дактилології, міміко-жестового мовлення та сурдоперекладу надає можливість здійснити уточнення їхніх визначень та структурних характеристик з метою теоретично коректного, практично комплексного та методично правильного розуміння ситуації.

Сурдопереклад – це спосіб передачі інформації особам з порушеннями слуху за допомогою дактильного та міміко-жестового мовлення; процес перетворення мовленнєвого повідомлення з вербальної, акустичної форми в невербальний, дактильно-міміко-жестовий код. Тобто, сурдопереклад являє собою специфічний вид підтримки та допомоги особам з порушеннями слуху, який, з одного боку, полягає у перекладі сурдоперекладачем інформації із вербальної на невербальну форму мовлення і навпаки, а, з другого боку, створює цілісну картину сприймання і розуміння інформації під час фонові перешкоди.

Сурдопереклад складається із двох основних частин: міміко-жестового мовлення та дактилології – пальцевої (ручної) абетки, за допомогою якої під час невербальної комунікації можна передавати

новоутворені, специфічні слова, назви, абрєвіатури, прізвища та імена тощо, які не мають відповідного жестового позначення слова.

Жестові знаки міміко-жестового мовлення на думку О.Горлачова (2012) можна узагальнити за допомогою наступних характерологічних критеріїв: жести, що виражають дію (вказівки: запрошення, заборона, прохання); жести, що імітують дію (інсценувальні); жести, що імітують предмет (імітаційні); комбіновані жести (імітаційно-інсценувальні); жести, що описують форму предмету (описові); жести, що вказують на предмет, частину чи місце розташування предмету (вказівні); жести, що характеризують певну якість, предмету, явища (характеризуючі); жести, що зображають певну ознаку предмету, явища (характерологічні); жести, що копіюють словесні вирази (копіюючі); штучні жести (дактильні та недактильні); власні жестові імена (жестові прізвиська людей). Дані характеристики жестів застосовуються до опису всіх знаків міміко-жестового мовлення, що є складовою частиною сурдоперекладу.

Вагомий вклад було свого часу зроблено дослідниками, зокрема українськими науковцями: К. Бойко, Е. Грозою, Н. Засенко, Л. Лебедєвою, І. Лобурцем, К. Луцько, Е. Пуціним, які вбачали, що соціокультурність, як феномен сьогодення, безпосередньо пов'язаний з комунікативними навичками дитини з порушеннями слухової функції, можливостями розвитку усного мовлення, оволодінням мовою як національним кодом через компенсаторно-корекційне навчання. Складниками цих суб'єктивних аспектів у навчанні, включаючи здатність дитини до слухового, слухо-зорового сприймання усного мовлення, якому підпорядковані цілий ряд інтелектуально-перцептивних та емоційно-вольових процесів, виступають швидкість включення у сприймання, розпізнавання складоритмічних і фонетичних особливостей слів, прогнозування мовлення, активізація пам'яті, уяви, досвіду тощо. Ми не раз наголошували на важливих складових щодо забезпечення дитини з порушеннями слухової функції формування здатності до сприймання мовлення: привертання уваги дитини/людини до артикуляційних (рухових) образів фонем (так зване, «читання з губ»), які здатні підкріпити звукові образи на кінестетичному рівні. Крім того, важливо сформувати у дитини артикуляційні уміння й навички при власному вимовлянні, говорінні, які важливі при внутрішньому наслідуванні, сприйманні, розумінні усного мовлення. Недосконале відтворення з нерозумінням рухових образів фонем дитиною з порушеними слуховими функціями гальмує її сприймання та розуміння усного мовлення (В. Бельтюков, 1967; К. Луцько, 2018). Підсумком акту читання з губ є осмислене зорове сприймання мовлення (навіть якщо воно закодовано в сурдоперекладі). Таким чином, людина з порушеннями слуху, на якому б мовленнєвому рівні вона не знаходилася, буде під час сприймання сурдоперекладу включати комплекс своїх полісенсорних полімодальних навичок, щоб зрозуміти інформацію на адекватному рівні. Для цього, спрацює як першооснова компенсаторно-корекційне навчання слуховому сприйманню, розвиток навичок читання з губ, артикуляції, рухова і нейрофізіологічна активність.

Виявлені у нашому дослідженні закономірності певним чином пояснюють і складності при

здійсненні сурдоперекладу, так як відомо, що метою будь якого перекладу є точна передача смислу інформації, то виникають встановлені невідповідності словесного та міміко-жестового мовлення, які створюють об'єктивні труднощі для адекватного розуміння переданої інформації, її розкодування, що висвітлено в поданій нижче порівняльній таблиці 1.

Таблиця 1.

**Порівняння граматичної будови речень
в словесному та міміко-жестовому мовленні**

<i>Граматична будова речень в словесному мовленні</i>	<i>Граматична будова речень в міміко-жестовому мовленні</i>
Мрію з дитинства бути інженером. В подальшому хочу працювати на великій фірмі. Я докладаю багато зусиль для саморозвитку. Мій батько чуючий і він працює архітектором. Я хочу побудувати сучасний пентхаус і жити в ньому.	/ Мрія / початок / дитина / бути / інженер / . / -В- / буде / хотіти / працювати / -н-а- / великий / фірма / . / Я / є / багато / сила / для / сам / розвиток / . / Мій / батько / чути / -і- / він / працювати / архітектор / . / Я / хотіти / будівництво / новий / мода / будинок / назва / -п-е-н-т-х-а-у-с- / -і- / життя / він / будинок / .

Представлений приклад є найбільш поширеним видом сурдоперекладу, який визначається як калькований сурдопереклад.

Специфічними характеристиками наповнюється структура міміко-жестового мовлення так, як процес сурдоперекладу весь час вимагає авторської видозміни вихідного тексту, тобто відбувається насиченість авторською інтерпретацією. В процесі сурдоперекладу відбувається передача змісту повідомлення мовця або наданого тексту з точки зору і з врахуванням професійних та індивідуальних якостей сурдоперекладача. А так як, в силу зазначених вище причин, здійснення адекватного перекладу утруднюється зазначеними вище особливостями, відбувається авторське смислове утворення і передача змісту інформації. Тобто, кодування і розкодування змісту повідомлення є залежним від того, як сурдоперекладач розуміє його смисл.

Якщо під час сурдоперекладу жест відповідає слову, то даний вид сурдоперекладу ми визначаємо як «репродуктивно-творчий переклад». А якщо в процесі сурдоперекладу жест і слово не співпадають, зафіксовано творення авторського тексту сурдоперекладача, яке являє собою «авторський переклад».

Так, при прямому сурдоперекладі словесного мовлення на міміко-жестове, і навпаки, при оберненому сурдоперекладі міміко-жестового мовлення на словесне, відбувається трансформування авторського тексту сурдоперекладачем. Тобто, якщо відійти від пояснення змісту та смислу повідомлення, що підлягає сурдоперекладу, ми наштовхуємось на неповне і неточне сприймання нечуючою людиною, що призводить до неадекватного розуміння і неправильного засвоєння переданої інформації. І авторський текст повідомлення, що підлягає сурдоперекладу трансформується в авторський текст того хто перекладає, тобто сурдоперекладача. В спеціальній освіті метою сурдоперекладу визначається умова як найточнішого ознайомлення нечуючого адресата не просто із змістом інформаційного повідомлення, а й правильною подачею для адекватного розуміння його

смислу.

Таким чином, щоб забезпечити повноцінну передачу інформації, сурдоперекладач повинен володіти всіма формами мовлення доступними розумінню глухих та слабочуючих людей, усталеною сучасною термінологією і базовими знаннями з певної галузі наук, інформація з якої підлягає сурдоперекладу, вміти її адаптувати залежно від рівня освіченості адресантів, мати достатній словесний запас для інтерпретації, володіти можливістю підбирати необхідні жести, які якнайповніше донесуть до розуміння людям з порушеннями слуху не тільки зміст інформації, але й його глибинний смисл.

Реляційні аспекти міжособистісного спілкування також виявилися важливими в наших дослідженнях з деякими корисними вказівками на прості стратегії, які демонструють позитивне ставлення до взаємин. Приклади включають навмисне підкріплення соціального контакту міцністю зорового контакту з особою, яка жестикулює або перекладає, навіть якщо повідомлення надходить голосом перекладача, усвідомлення спроби спільного гумору, прихованого чи явного в повідомленні.

Висновки, перспективи подальших пошуків у напрямі дослідження. Елемент соціальної перцепції між учасниками спілкування, однією з яких є людина з порушеннями слуху, залишається актуальним для наших подальших досліджень. На нашу думку, у більшості випадках чуючі люди сприймають людину з порушеннями слуху як «жестову», «глухоніму», «нерозмовляючу» і спілкування залежить лише від присутності сурдоперекладача. Ми вважаємо, що в даному випадку краще говорити не про сприймання іншого, а про пізнання іншого, розуміння його можливостей. Це важливо, оскільки саме через таке розуміння людей в соціокультурному просторі ми отримуємо додаткові корисні підказки щодо найефективнішого способу взаємодії з людьми з порушеннями слуху в комунікативному процесі.

Так, люди з порушеннями слухової функції прекрасно оволодівають усним словесним мовленням суспільства, в якому живуть і працюють. Термін «глухонімий» є архаїчним і застарілим для сучасного світу, оскільки техногенне суспільство і нанотехнології доводять спроможність «чути» людям з порушеннями слуху завдяки оптимальному слухопротезуванню (слухові апарати, кохлеарні імпланти). І двохсотрічна наукова спадщина методологічно підтримує наші дослідження, експериментально ми доводимо, що люди з порушеннями слуху не просто можуть розмовляти, але й повинні володіти усним словесним мовленням, зокрема українською мовою, для того, щоб відчувати себе повноцінними членами цивілізованого суспільства. Для цього і впроваджуються інноваційні техніки та технології навчання, щоб допомогти людині з порушеннями слуху ідентифікуватися з нацією.

Люди перебувають під владою суспільних структур, створених не ними або для них, і тому мікросоціум створює власні, різні простори, створюючи власні онтології та епістемології, що призводить до форми есенціалізму людей з порушеннями слуху, який безпосередньо пов'язаний із використанням жестового мовлення як частини ідентичності. Важливою проблемою залишається те, як цей ефект можна компенсувати, щоб людина з порушеннями слуху не опинилася в невідганному положенні через

те, що вона «необізнана» і, отже, з меншою ймовірністю впишеться в соціум. Однак, як показали наші дослідження, жестове мовлення (як система декодування-розкодування повідомлення) – це не просто засіб для вказівки ідентичності; воно є конститутивним для присутності, так само як усне слово для чуючих людей. Проте необхідність здійснення сурдоперекладу одночасно з усним промовлянням інформації є необхідним із-за того, що всі люди з порушеннями слухової функції на різних рівнях володіють усним мовленням. Крім того, технологія інтерпретатора (сурдоперекладача), поєднана з контекстом передбачуваної фоноцентричної первинності, може працювати для відтворення більш повної інформації повідомлення, передачі її глибинного смислу, що сприяє адекватному розумінню.

Список використаних джерел:

- 1. Горлачов О.С.** (2017). Сурдопереклад в житті осіб з порушеннями слуху. *Актуальні питання сурдопедагогіки*. Київ. 17–28.
- 2. Круглик О.П.** (2020). Домінантність слова в процесі розвитку міжособистісних відносин у людей з порушеннями слуху. *Особлива дитина: навчання і виховання*, 2020. Вип. 3 (95). 64–74.
- 3. Allen, J.S., Emmorey, K., Bruss, J., Damasio, H.** (2013). Neuroanatomical differences in visual, motor, and language cortices between congenitally deaf signers, hearing signers, and hearing non-signers. *Front. Neuroanat.* 7, 1–10. <https://doi.org/10.3389/fnana.2013.00026>
- 4. Kim, J., Choi, J.Y., Eo, J., Park, H.J.** (2017). Comparative evaluation of the white matter fiber integrity in patients with prelingual and postlingual deafness. *Neuroreport* 28, 1103–1107. <https://doi.org/10.1097/WNR.0000000000000894>
- 5. Kumar, U., Mishra, M.** (2018). Pattern of neural divergence in adults with prelingual deafness: based on structural brain analysis. *Brain Res.* 1701, 58–63. <https://doi.org/10.1016/j.brainres.2018.07.021>
- 6. Lammert, Jessica M.** (2021). Visual Perception in Hearing Sign Language Users. *Electronic Thesis and Dissertation Repository*. 7947.
- 7. Lepore, N., Vachon, P., Lepore, F., Chou, Y.Y., Voss, P., Brun, C., Lee, A.D., Toga, A.W., Thompson, P.M.** (2010). 3D mapping of brain differences in native signing congenitally and prelingually deaf subjects. *Hum. Brain Mapp.* 31, 970–978. <https://doi.org/10.1002/hbm.20910>
- 8. Manja Hribar, Dusan Suput, Saba Battelino, Andrej Vovk** (2020). Review article: Structural brain alterations in prelingually deaf. *NeuroImage* 220. <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S1053811920305280>
- 9. Mayberry, R.I., Chen, J.-K., Witcher, P., Klein, D.** (2011). Age of acquisition effects on the functional organization of language in the adult brain. *Brain Lang.* 119, 16–29. <https://doi.org/10.1016/j.bandl.2011.05.007>
- 10. Olulade, O.A., Koo, D.S., LaSasso, C.J., Eden, G.F.** (2014). Neuroanatomical profiles of deafness in the context of native language experience. *J. Neurosci.* 34, 5613–5620. <https://doi.org/10.1523/JNEUROSCI.3700-13.2014>
- 11. Scott, G., Karns, C., Dow, M., Stevens, C., Neville, H.** (2014). Enhanced peripheral visual processing in congenitally deaf humans is supported by multiple brain regions, including primary auditory cortex. *Front. Hum. Neurosci.*
- 12. Young, A., Oram, R. & Napier, J.** (2019). Hearing people perceiving deaf people through sign language interpreters at work: on the loss of self through interpreted communication. *Journal of Applied Communication Research*, vol. 47, no. 1, 90–110.

References:

1. **Horlachov O.S.** (2017). Surdoperekład v zhytti osib z porushennyamy slukhu [Sign interpretation in the life of people with hearing impairments]. *Aktual'ni pytannya surdopedahohiky*. Kyiv. 17–28. [in Ukrainian].
2. **Kruhlyk O.P.** (2020). Dominantnist' slova v protsesi rozvytku mizhosobystisnykh vidnosyn u lyudey z porushennyamy slukhu [The dominance of the word in the process of developing interpersonal relations in people with hearing impairment]. *Osoblyva dytyna: navchannya i vykhovannya*, 2020. Vyp. 3 (95). 64–74. [in Ukrainian].
3. **Allen, J.S., Emmorey, K., Bruss, J., Damasio, H.** (2013). Neuroanatomical differences in visual, motor, and language cortices between congenitally deaf signers, hearing signers, and hearing non-signers. *Front. Neuroanat.* 7, 1–10. <https://doi.org/10.3389/fnana.2013.00026>
4. **Kim, J., Choi, J.Y., Eo, J., Park, H.J.** (2017). Comparative evaluation of the white matter fiber integrity in patients with prelingual and postlingual deafness. *Neuroreport* 28, 1103–1107. <https://doi.org/10.1097/WNR.0000000000000894>
5. **Kumar, U., Mishra, M.** (2018). Pattern of neural divergence in adults with prelingual deafness: based on structural brain analysis. *Brain Res.* 1701, 58–63. <https://doi.org/10.1016/j.brainres.2018.07.021>
6. **Lammert, Jessica M.** (2021). Visual Perception in Hearing Sign Language Users. *Electronic Thesis and Dissertation Repository*. 7947.
7. **Lepore, N., Vachon, P., Lepore, F., Chou, Y.Y., Voss, P., Brun, C., Lee, A.D., Toga, A.W., Thompson, P.M.** (2010). 3D mapping of brain differences in native signing congenitally and prelingually deaf subjects. *Hum. Brain Mapp.* 31, 970–978. <https://doi.org/10.1002/hbm.20910>
8. **Manja Hribar, Dusan Suput, Saba Battelino, Andrej Vovk** (2020). Review article: Structural brain alterations in prelingually deaf. *NeuroImage* 220. <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S1053811920305280>
9. **Mayberry, R.I., Chen, J.-K., Witcher, P., Klein, D.** (2011). Age of acquisition effects on the functional organization of language in the adult brain. *Brain Lang.* 119, 16–29. <https://doi.org/10.1016/j.bandl.2011.05.007>
10. **Olulade, O.A., Koo, D.S., LaSasso, C.J., Eden, G.F.** (2014). Neuroanatomical profiles of deafness in the context of native language experience. *J. Neurosci.* 34, 5613–5620. <https://doi.org/10.1523/JNEUROSCI.3700-13.2014>
11. **Scott, G., Karns, C., Dow, M., Stevens, C., Neville, H.** (2014). Enhanced peripheral visual processing in congenitally deaf humans is supported by multiple brain regions, including primary auditory cortex. *Front. Hum. Neurosci.*
12. **Young, A., Oram, R. & Napier, J.** (2019). Hearing people perceiving deaf people through sign language interpreters at work: on the loss of self through interpreted communication. *Journal of Applied Communication Research*, vol. 47, no. 1, 90–110.

Kruhlyk O., Horlachov O. The meaning of hearing perception in the process of performing the translation for people with hearing impairments.

The article examines socioculturality, as a phenomenon of today, directly related to the communication skills of a person with impaired auditory function, hearing perception, mastering the language as a national code through compensatory and corrective direction.

Emphasis is placed on what becomes important during sign language translation hearing perception and lip reading, including the perception of faces and peripheral movements. A person with hearing impairments, no matter what level of speech they are at, will, when perceiving sign language, include a set of their multi-sensory and multi-modal skills in order to understand information at an adequate level. For this, will work as a base compensatory corrective training for hearing perception, development of lip-reading, articulation skills, motor and neurophysiological activity.

Features of visual perception revealed in people with hearing impairments are the result of impaired hearing function, and not by the influence of gestural speech.

The potential mechanisms of cognition of people with hearing impairments in the sociocultural space are discussed, understanding their capabilities, in order to provide useful hints on the most effective way to interact with them in the communicative process.

Two hundred years of scientific heritage methodologically supports our research, experimentally we prove that people with hearing impairments should not only be able to speak, but must also possess oral verbal communication, in particular in the Ukrainian language, in order to feel like full-fledged members of a civilized society. For this, innovative training techniques and technologies are introduced, to help the hearing impaired identify with the nation.

The need to perform sign language interpretation simultaneously with oral presentation of information is necessary due to the fact that all people with impaired hearing function at different levels have oral speech. In addition, the interpreter technology (sign language interpreter), can work to reproduce more complete information of the message, conveying its deep meaning, which contributes to adequate understanding.

Keywords: hearing perception, sign language translation, oral and mimic-gestural speech, interpersonal communication.

DOI: <https://doi.org/10.31392/NPU-nc.series19.2022.43.05>
УДК 376.016-056.36//056.263

О.П. Круглик
o.p.kruhlyk@npu.edu.ua
<https://orcid.org/0000-0002-9632-6579>

О.С. Михайленко
20a.o.mykhailenko@std.npu.edu.ua
<https://orcid.org/0000-0002-3287-9529>

РОЗУМІННЯ КАЗОК УЧНЯМИ З ПОРУШЕННЯМИ СЛУХУ ТА ІНТЕЛЕКТУ В ПАРАДИГМІ ДОСЛІДЖЕНЬ

У статті здійснений аналіз наявних в літературознавстві дискурсів щодо вивчення казки як терапевтичного жанру. Висвітлюється роль жанру казки через унікальний навчально-виховний потенціал, який доступний для сприймання та розуміння дітям з порушеннями слуху та інтелекту. Автори, спираючись на українознавчі мовознавчі дослідження виокремлюють для вивчення генетичний зв'язок казки з давніми формами оповіді, зокрема переходом міфів і легенд у казку за умов зміни культурної формації. Зафіксовані елементи міфологічного, ритуально-обрядового, релігійного, історичного, соціального характеру, відголоски давніх епох (зокрема культу предків, обрядів ініціації та жертвопринесення) в змісті казок. Аналізуючи сучасні підручники, автори обґрунтовують доцільність застосування інноваційних методів навчання. Розкриваючи природу казки, конструюючи загальний макет, дослідники акцентують увагу на художніх образах, психології